

Bilaga (Riktlinjer Allergiförebyggande arbete)

Allergichecklista inför om- och nybyggnation av Region Gotlands fastigheter

En god inomhusmiljö är viktig för oss alla. Inte minst med tanke på att vi numera i genomsnitt vistas mer än 90 % av vår tid inomhus. Det råder ingen tvekan om att det finns ett samband mellan olika hälsobesvär och dålig inomhusmiljö. Idag finns också en god kunskap om vilka de viktiga faktorerna är för en sund miljö inomhus. Ökningen av allergier och annan överkänslighet har varit stor under senare decennier, framför allt bland barn och ungdom. Det är till exempel minst en tredjedel av barnen i den svenska skolan som uppvisar tecken på allergi eller överkänslighet i någon form, och många har också astma.

Skapa goda inomhusmiljöer

Inför nybyggnation eller ombyggnader av lokaler är det mycket att tänka på. Pedagogiska och verksamhetsknutna önskemål ska beaktas men också kostnader och byggmaterial. Allergikommittén i Region Gotland har därför utarbetat en checklista med saker som man bör ta hänsyn till vid dessa tillfällen. Eftersom vart tredje barn har någon form av allergi eller överkänslighet är det bättre att alltid utforma lokaler med beaktande av allergisynpunkter direkt, istället för att i efterhand behöva komma med kostsamma speciallösningar. I lokaler med hög personbelastning finns också skäl att ställa särskilt höga krav.

Vid planeringen av byggnaden och inredningen bör en beräkning av livscykelkostnad göras. Det är olika budgetar som är inblandade, en för byggandet, en för drift- och underhåll och en för lokalvård. Ofta är det bättre att bygga dyrare (högre initialkostnad) för att få en lägre drift, underhålls- eller städkostnad. Det är dessa utgifter sammantaget som blir livscykelkostnaden.

Produktrekommendationer

Rekommendationen är att produkterna som används ska finnas registrerade i BASTA, Sunda Hus samt Byggvarubedömningen och klara kraven där. Kärnan i BASTA- och BETA-kriterierna är den europeiska kemikalielagstiftningen REACH, där ämnen med särskilt farliga egenskaper pekas ut och baseras på CLP, Förordning (EG) nr 1272/2008.

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1272/2008. Egenskapskriterierna beskriver ämnesegenskaper som BASTA-systemet ska hjälpa till att fasa ut. För att en produkt eller vara ska kunna registreras i BASTA-systemet krävs att den inte innehåller ämnen med farliga egenskaper i halter som överskrider de angivna gränserna i kriteriedokumentet.

I de fall ämnen har en lägre eller högre haltgräns i *Europaparlamentets och rådets förordning om klassificering, märkning och förpackning av ämnen och blandningar* (EG nr 1272/2008), *bilaga VI, tabell 3.1*, så gäller den haltgränsen och inte BASTA:s.

Inför byggnation - planeringsstadiet

Luftkvalitet, ventilation och klimat	Att tänka på:	Sign	Kommentar/Beaktat
Friskluftsintag	Placeras på den sida av byggnaden där bästa möjliga luftkvalitet kan erhållas	☐	
Fönster	Öppningsbara fönster ska finnas (helst minst två per lokal)	☐	
Luftkvalitet	I varje klassrum och i andra lokaler med personintensiv verksamhet ska det finnas ett anslag som visar vilket antal personer som ventilationen är dimensionerad för.	☐	
Ytmaterial (golvbeläggning, tapeter, takskivor, färg, lim, spackel och fogmassa).	<ul style="list-style-type: none"> • Materialinnehåll och egenemission ska vara deklarerade enligt standardiserade mätmetoder. • Vid val av golvmaterial ska hänsyn tas till det dagliga/periodiska underhållet. • Om möjligt bör golvet ha en uppvikt sockel. 	☐	
Material och kombinationer av material	Välj material med låg egenemission och lågemitterande under de förhållanden som det ska användas i. Känsligheten för påverkan från andra material eller fukt ska beaktas.	☐	
Material	<ul style="list-style-type: none"> • Ska inte innehålla ämnen som klassas som är allergiframkallande eller på annat sätt kan påverka hälsan eller välbefinnandet. • Inte lägga linoleumgolv i entréer, matsalar, toaletter och dusch/omklädningsrum, alltså i lokaler som behöver våttorkas. • Skötselanvisning över installerade golv ska delges lokalvård! 	☐	

Lokalernas användning	Att tänka på:	Sign	Kommentar/Beaktat
Förändringar i lokals användningsätt	Fastighetsansvarig ska i god tid informeras så att lokalens lämplighet och behov av anpassningsåtgärder kan bedömas. Det gäller till exempel att ventilationen ska vara godkänd för ändamålet.	☐	
Underhåll och ombyggnad	Samråd med verksamhetsansvarig ska ske i god tid så eventuella hälsorisker och behov av anpassningsåtgärder eller ersättningslokaler kan bedömas.	☐	
Daglig utevistelse	Vindskyddade uteplatser med tak, där uteaktiviteter kan bedrivas vid mindre angenäm väderlek, bör finnas på varje skola/förskola/fritidhem.	☐	
Fukt i byggnader			
Fuktdimensionering	<ul style="list-style-type: none"> • Ska utföras vid projektering av nya byggnader och ombyggnader enligt Plan och Bygglagen (PBL). • Boverkets Bygg Regler (BBR) ska följas. Enligt punkt 6.5 Fukt, står det att "Byggnader ska utformas så att fukt inte orsakar skador, elak lukt eller hygieniska olägenheter och mikrobiell tillväxt som kan påverka människors hälsa". 	☐	
Upphandling	Tydliga krav ska ställas på kompetens vid upphandling av olika aktörer, såsom projektörer, entreprenörer och leverantörer. Kraven ska innefatta konstruktions-utformning, materialval, produktionsteknik, nederbörds-skydd under byggtiden samt kontrollmätningar och dokumentation.	☐	

Städning och städbarhet	Att tänka på:	Sign	Kommentar/Beaktat
Inredning	<ul style="list-style-type: none"> • Entréer bör förses med skrapgaller utomhus och efterföljande textil gummimatta inomhus som torkar av skorna. • Kapprum bör ha en egen ingång och med möjlighet till bra utrymme att hänga ytterkläder samt förvaring av extrakläder. • Vägghängda skohyllor ska finnas i tillräcklig omfattning i de förskolor och skolor där ytterskorna tas av. • Förvaring i skåp ska väljas före öppna hyllor, och helst sådana som går från golv till tak eller har sluttande överdel. • Fast inredning som samlar damm ska undvikas, till exempel högt belägna horisontella ytor såsom rör, armaturer, inte takanslutna skåp och lösa innertak. • Inredning och möblering ska göras så att dammsamlade och svåråtkomliga skrymslen undviks. • Under möbler och annan inredning ska det finnas en fri höjd av cirka 20 cm om de inte är golvanslutna eller försedda med hjul. • Begagnade stoppade möbler ska inte anskaffas då dessa kan innehålla allergener av olika slag. • Stoppade möbler och lösa mattor bör undvikas, och om sådana väljs ska det ske med medvetande om de särskilda städinsatser som det innebär och särskild vikt läggas vid tvätt- och rengörbarhet. • Sladdar till datorer och annan utrustning ska hängas upp eller samlas så att de hålls undan från ytor som ska städas. 	☐	

Inköp	<ul style="list-style-type: none"> • Vid inköp av möbler, textilier mm bör Allergikommitténs erfarenhet och kunskap användas. Vid valet ska stor vikt läggas vid tvätt- och rengörbarhet. • Allergi- och miljöaspekten ska beaktas vid val av rengöringsprodukter. 	☐	
Förråd	Särskilda förrådsutrymmen bör finnas så att färre saker förvaras ute i verksamheten.		
Växter utomhus	Att tänka på:	Sign	Kommentar/Beaktat
Val av växter	Minska risken för reaktioner genom ett medvetet val ur allergisynpunkt, och särskilt viktigt är det att tänka på vilka växter som planeras vid entréer och luftintag. Undvik doftande blommor och vindpollinerande växter.	☐	

Checklistans syfte är att bidra till bättre anpassade lokaler, en god arbetsmiljö för alla samt att förebygga så att inte fler drabbas av allergi. Även om det inte finns allergiska personer i klassen eller på arbetsplatsen just nu, så kan det när som helst bli aktuellt.
Tänk på att en bra miljö för de som är allergiska är bra för alla!